

Ks. Stanisław Garneczarski

Wydział Teologiczny PAT, Tarnów

ŚPIEWY NA UWIELBIENIE PO KOMUNII ŚWIĘTEJ

Zasady ogólne

„Stańmy przed obliczem Jego z uwielbieniem,
radośnie śpiewajmy Mu pieśni”
(Ps 95,2).

Termin „uwielbienie” (łac. *glorificatio*) jest podstawowym w kulcie chrześcijańskim. Zawiera się on w pojęciu kultu (łac. *cultus* – cześć, hołd, uwielbienie), które oznacza „postawę szczególnej czci, hołdu lub zachowanie wyrażające te postawy. (...) W sensie religijnym kult odnosi się do Boga. Człowiek wyznaje, że całkowicie od Boga zależy i wszystko Mu zawdzięcza, wysławia Go jako swoją główną przyczynę, cel ostateczny, Stwórcę i Pana. Usprawnia go w tym cnota religijności. (...) U podłoża kultu znajduje się pobożność, będąca takim nastawieniem woli, w którym człowiek wyraża pełną gotowość poświęcenia się temu, co należy do służby Bożej”¹

„Oddawanie czci i uwielbienia Bogu jako istocie najdoskonalszej, Stwórcy, jest jednym z najbardziej naturalnych odruchów człowieka”.² Jest samorzutną i spontaniczną odpowiedzią na rzeczywistość Boga i wynika z potrzeby wyrażenia miłości człowieka do Boga.

I. UWIELBIENIE – DUSZĄ CHRZEŚCIJAŃSKIEGO ŻYCIA

Z Objawienia wiemy, że Bóg stworzył świat z niczego. Człowiek dotykając tej prawdy zawsze stawiał sobie pytanie, jaki był cel tego aktu stwórczego. W dziejach myśli ludzkiej padały różne odpowiedzi, jednakże wiara chrześcijańska niesie w sobie odpowiedź podaną przez samego Boga. Pismo Święte w Księdze Przypowieści mówi: „Wszystko dla samego siebie

¹ J. W i c h r o w i c z, *Kult*, w: *Katolicyzm A-Z*, Z. P a w l a k (red.), Poznań 1982 s. 225.

² J. J a n i c k i, *Kult*, w: *Słownik Teologiczny*, t. 1, A. Z u b e r b i e r (red.), Katowice 1998 s. 254.

uczynił Pan”.³ Istota nieskończenie doskonała powołała do istnienia świat, człowieka, ale nie stało się to pod jakimś przymusem. Jaki był tego powód? Wydaje się, że tylko jeden: Jego własna dobroć. Chęć, by dobroć nieskończona, jawiąca się jako źródło Jego boskiego szczęścia, stała się źródłem szczęścia istot Jemu podobnych. Św. Augustyn wyraził tę myśl w słowach: „Ponieważ Bóg jest dobry – my jesteśmy”⁴ Wilhelm, opat klasztoru Św. Teodoryka pisał w swoim traktacie *O kontemplacji Boga*: „Zaiste, tak jest: Ty (Boże) pierwszy nas umiłowałeś, abyśmy mogli Ciebie miłować. Ty nie potrzebujesz naszej miłości, ale to my, bez Twojej miłości w sobie, nie moglibyśmy być tym, ku czemu nas stworzyłeś”.⁵ Stwórca dając stworzeniu siebie za cel, otwiera mu jedyną pewną drogę do szczęścia.

Świat powstał z dobroci Boga i do Niego, jako dobra najwyższego ma wciąż wracać. Powrót ten odbywa się ciągle. Kiedy bowiem stworzenie rozwija się w swej naturze i dochodzi do pełni doskonałości, określonej i zadanej przez Stwórcę – mądrość i doskonałość Boża uwydatnia się w nim coraz bardziej i upodabnia się ono do swego pierwowzoru, zbliża do niego i łączy się z nim. Ten proces można nazwać szerzeniem Bożej chwały, wielbieniem Boga przez całe stworzenie. O nim myśli Pismo Święte, gdy na każdej niemal karcie wskazuje ten hymn chwały i błogosławieństwa, który niebo i ziemia kieruje ku Stwórcy.

Myśl tę podejmuje Katechizm Kościoła Katolickiego mówiąc:

„Istnieje solidarność między wszystkimi stworzeniami, wynikająca z faktu, że wszystkie one mają tego samego Stwórcę i wszystkie są skierowane ku Jego chwale:

Pochwalony bądź, Panie,
 Z wszystkimi Twoimi stworzeniami,
 A przede wszystkim z naszym bratem słońcem,
 Które dzień daje, a Ty przez nie świecisz,
 Ono jest piękne i promieniste,
 A przez swój blask
 Jest Twoim wyobrażeniem, o Najwyższy...
 Panie, bądź pochwalony
 Przez naszą siostrę wodę,
 Która jest wielce pożyteczna
 I pokorna, i cenna, i czysta...
 Panie, bądź pochwalony
 Przez naszą siostrę – matkę ziemię,
 Która nas żywi i chowa,
 I rodzi różne owoce, barwne kwiaty i zioła...
 Czyńcie chwałę i błogosławieństwo Panu

³ Prz 16,4.

⁴ Por. J. W o r o n i e c k i, *Pełnia modlitwy*, Poznań 1982, s. 28-29.

⁵ *Liturgia Godzin*, Godzina czytań poniedziałku 3 Tygodnia Adwentu, Pallotinum 1982, t I, s. 242.

I składajcie Mu dzięki,
 I służcie Mu
 Z wielką pokorą (św. Franciszek z Asyżu, *Cantico delle creature*)”⁶

Całe stworzenie jest przeznaczone do chwały Bożej.⁷ Korona stworzenia – człowiek w swym uwielbieniu Boga przewyższa całe stworzenie, martwe i żywe, tym że jako istota rozumna i posiadająca wolną wolę, oddaje Bogu uwielbienie wolnym aktem woli. Człowiek stworzony na obraz i podobieństwo Boga jest zdolny świadomym aktem ducha z Nim się łączyć, wiedząc „skąd wyszedł i dokąd ma powrócić”⁸ Upodabniając się do Boga i uwydatniając w swym rozwoju te cechy doskonałości Bożej, które Stwórca złożył w jego naturze, człowiek szerzy chwałę Bożą.⁹ W ten sposób też czyni kult zwrócony ku Bogu. Kult ten jest wpisany w porządek stworzenia.¹⁰

Wśród przejawów kultu miejsce ważne zajmuje adoracja. Pojęcie adoracji rozumiane w szerokim znaczeniu wchodzi w ramy uwielbienia. *Katechizm Kościoła Katolickiego* określa adorację w następujący sposób: „Adoracja jest zasadniczą postawą człowieka, który uznaje się za stworzenie przed swoim Stwórcą. Wysławia wielkość Pana, który nas stworzył,¹¹ oraz wszechmoc Zbawiciela, który wyzwala nas od zła. Jest uniżeniem się ducha przed «Królem chwały»¹² i pełnym czci milczeniem przed Bogiem, który jest «zawsze większy».¹³ Adoracja trzykroć świętego i ponad wszystko godnego miłości Boga napełnia nas pokorą oraz nadaje pewność naszym błaganiom”¹⁴

„Adorować Boga oznacza z szacunkiem i całkowitą uległością uznać «nic cość stworzenia», które istnieje jedynie dzięki Bogu. Adorować Boga oznacza wychwalać Go, wywyższać Go i uniażać samego siebie – podobnie jak Maryja w *Magnificat* – wyznając z wdzięcznością, że On uczynił wielkie rzeczy i że święte jest Jego imię.¹⁵ Adoracja Jedyne Boga wyzwala człowieka z zamknięcia się w sobie, z niewoli grzechu i od bałwochwalstwa świata”¹⁶

Z uwielbieniem wreszcie łączy się także błogosławieństwo. Wielbiąc Boga używamy pojęcia błogosławieństwa: „Niech będzie błogosławiony Bóg i Ojciec Pana naszego Jezusa Chrystusa; On napełnił nas wszelkim błogosławieństwem duchowym na wyżynach niebieskich – w Chrystusie”¹⁷ *Katechizm Kościoła Katolickiego* mówi:

⁶ KKK 344, Pallottinum 1994, s. 93.

⁷ KKK 293, dz. cyt., s. 92.

⁸ J 13,3.

⁹ Por. J. W o r o n i e c k i, dz. cyt., s. 31-32.

¹⁰ Por. Rdz 1,14. KKK 347, dz. cyt., s. 94.

¹¹ Por. Ps 95, 1-6.

¹² Por. Ps 24, 9-10.

¹³ Św. Augustyn, *Enarratio in Psalmos*, 62, 16.

¹⁴ KKK 2628, dz. cyt., s. 604-605.

¹⁵ Por. Łk 1,46-49.

¹⁶ KKK 2097, dz. cyt., s. 492.

¹⁷ Ef 1,3.

„Błogosławienie jest czynnością Boską, która daje życie i której źródłem jest Ojciec. Jego błogosławieństwo jest równocześnie słowem i darem (bene-dictio, eu-logia). W odniesieniu do człowieka pojęcie to będzie oznaczać adorację i oddanie się Stwórcy w dziękczynieniu”¹⁸

„Błogosławieństwa Boże ukazują się w zdumiewających i zbawczych wydarzeniach, takich jak narodzenie Izaaka, wyprowadzenie z Egiptu (Pascha i Wyjście), dar Ziemi Obiecanej, wybór Dawida, Obecność Boga w Świątyni, oczyszczające wygnanie i powrót „małej Reszty” Prawo, Prorocy i Psalmy, z których utkana jest liturgia narodu wybranego, przypominają o tych Bożych błogosławieństwach, a zarazem odpowiadają na nie uwielbieniem i dziękczynieniem”¹⁹

„Kościół, zjednoczony ze swoim Panem i „w Duchu Świętym”,²⁰ błogosławi Ojca „za Jego dar niewypowiedziany”²¹ przez adorację, uwielbienie i dziękczynienie”.²²

W ten sposób kult, adoracja i uwielbienie wpisują się w postawę człowieka wobec Boga.

II. UWIELBIENIE BOGA CELEM LITURGII

Uwielbienie było w Izraelu zawsze związane liturgią. Podczas dorocznych świąt i wielkich wydarzeń w życiu narodu dochodziły do głosu zasadnicze elementy uwielbienia: zebranie się razem, entuzjazm, próbujący się wyrazić w zawołaniu Amen, Alleluja!²³ Dla potrzeb kultycznych uwielbień ułożono także psalmy, których śpiew towarzyszył przede wszystkim „ofierze chwały”,²⁴ po której następowała święta uczta, odbywająca się w obrębie świątyni, w bardzo radosnym nastroju.²⁵ O atmosferze uwielbienia w czasie zgromadzeń chrześcijan mówią Dzieje Apostolskie i listy św. Pawła.²⁶ Wskazują na to też wizje kultu i uwielbienia niebieskiego w Apokalipsie.²⁷

Wśród wielu określeń liturgii dzisiaj przyjmowanych najbardziej oddającym jej istotę jest to, które mówi, iż „liturgia jest działaniem, mocą którego Chrystus wykonuje swój urząd kapłański w obecnym etapie dziejów zbawienia, pod osłoną znaków widzialnych i skutecznych. Uświęca Kościół i razem z Kościołem jako swoim Ciałem Mistycznym oddaje Bogu uwielbienie”²⁸

¹⁸ KKK 1078, dz. cyt., s. 274.

¹⁹ KKK 1081, dz. cyt., s. 274.

²⁰ Łk 10,21.

²¹ 2 Kor 9,15.

²² KKK 1083, dz. cyt., s. 274.

²³ Por. 1 Krn 16,36; Neh 8,6. Por. A. R i d o u a r d, *Uwielbienie*, w: *Słownik Teologii Biblijnej*, X. L é o n -D u f o u r (red.), tłum. K. Romaniuk, Poznań 1994, s. 1021.

²⁴ Kpł 7,12; 22,29n; 2 Krn 33,16.

²⁵ Por. Tamże.

²⁶ Por. Dz 2,46n; 1 Kor 14,26; Ef 5,19.

²⁷ Por. Tamże.

²⁸ B. N a d o l s k i, *Liturgika*, t. 1, Poznań 1989, s. 19.

Stąd wynikają dwa główne cele liturgii: uwielbienie Boga i uświęcenie człowieka. Oba dopełniają się tworząc wzajemny dialog,²⁹ który realizuje Bóg Ojciec w swoim zbawczym planie miłości przez swego Syna w Duchu Świętym.³⁰

Konstytucja o liturgii świętej Soboru Watykańskiego II akcentuje w sposób zdecydowany uwielbienie, jakie jest zanoszone w liturgii niebieskiej, a której przedsmakiem jest liturgia ziemna:

„Albowiem wszyscy, którzy jesteśmy synami Bożymi i stanowimy jedną rodzinę w Chrystusie,³¹ gdy łączymy się ze sobą we wzajemnej miłości i w jednej chwale Trójcy Przenajświętszej, odpowiadamy najgłębszemu powołaniu Kościoła i uczestniczymy w przedsmaku liturgii doskonałej chwały.³² Kiedy bowiem Chrystus ukaże się w chwale i nastąpi chwalebne zmartwychwstanie umarłych, jasność Boża oświeci Miasto niebieskie, a pochodnią jego będzie Baranek.³³ Wtedy cały Kościół świętych w pełnym błogosławieństwie miłości uwielbiać będzie Boga i «Baranka, który był zabity» (Ap 5,12), wołając jednym głosem: «Siedzącemu na tronie i Barankowi błogosławieństwo i cześć, chwała i potęga na wieki wieków» (Ap 5,13-14)”.³⁴

Mimo, iż głównym inicjatorem nowego i wiecznego przymierza Boga z człowiekiem i człowieka z Bogiem jest sam Bóg Ojciec, to pierwszym podmiotem liturgii Kościoła jest Jezus Chrystus. On jest pośrednikiem naszego uświęcenia i zarazem uwielbienia Boga. Dzięki Chrystusowi mamy łączność z Ojcem, który nas obdarowuje przez Niego w Duchu Świętym.³⁵ Jak widać, liturgia jest miejscem uświęcenia i urzeczywistnienia dzieła zbawienia także przez Trzecią Osobę Trójcy Świętej. Duch święty jest Uświęcicielem i podstawą uwielbienia, które dokonuje się w liturgii.³⁶

Soborowa Konstytucja dogmatyczna o Kościele uwypatnia działanie Trzeciej Osoby Boskiej mówiąc:

„W najbardziej zaś szlachetny sposób nasze zjednoczenie z Kościołem niebiańskim dokonuje się wtedy, kiedy – szczególnie w liturgii świętej, w której moc Ducha Świętego działa na nas poprzez znaki sakramentalne – wspólnie z nim w radosnym uniesieniu wielbimy majestat Boży i kiedy wszyscy, z wszelkiego pokolenia, języka, ludu i narodu we krwi Chrystusa odkupieni³⁷ i zgromadzeni w jeden Kościół, jedną pieśnią chwały uwielbiamy Boga w Trójcy Jedynej”.³⁸

²⁹ Tamże, s. 14.

³⁰ Tamże, s. 17.

³¹ Por. Hbr 3,6.

³² Por. S o b ó r W a t y k a ń s k i I I, *Konst. O liturgii świętej „Sacrosanctum Concilium”* (dalej: KL), nr 8.

³³ Por. Ap 21,24.

³⁴ S o b ó r W a t y k a ń s k i I I, *Konstytucja dogmatyczna o Kościele „Lumen gentium”* (dalej: KK), nr 51.

³⁵ Zob. B. N a d o l s k i, *Liturgika*, dz. cyt., t. 1, s. 16.

³⁶ Zob. Tamże, s. 18.

³⁷ Por. Ap 5,9.

³⁸ KK nr 50.

Trynitarne działanie w liturgii podkreśla też Katechizm Kościoła Katolickiego: „Celebracja sakramentalna jest spotkaniem dzieci Bożych z Ojcem w Chrystusie i Duchu Świętym”³⁹ Zaś Credo Nicejsko-Konstantynopolikańskie Kościoła wyznaje o Duchu Świętym: „Z Ojcem i Synem wspólnie odbiera uwielbienie i chwałę”⁴⁰

„Celebracja liturgiczna odnosi się zawsze do zbawczych interwencji Boga w historii. «Ekonomia Objawienia realizuje się przez czyny i słowa wewnętrznie z sobą powiązane... Słowa zaś obwieszczają czyny i rozświetlają zawartą w nich tajemnicę».⁴¹ W liturgii słowa Duch Święty «przypomina» zgromadzeniu to wszystko, co uczynił dla nas Chrystus. Odpowiednio do natury czynności liturgicznych i obrzędowych tradycji Kościołów celebracja «wspomina» wielkie dzieła Boże w bardziej lub mniej rozwiniętej anamnezie. Duch Święty, który w ten sposób ożywia pamięć Kościoła, wzbudza również dziękczynienie i uwielbienie (Doksologia)”⁴²

Istotę uwielbienia, a przede wszystkim dążenie człowieka do zjednoczenia z Bogiem na wieki, w bardzo przejrzysty sposób oddaje przykładowo jedna z modlitw Liturgii godzin: „Wszzechmogący Boże, rano składamy Tobie nasze uwielbienie, spraw, abyśmy zjednoczeni ze świętymi mogli na wieki śpiewać Tobie pieśń chwały”⁴³

Cały Kościół uwielbia Boga, a więc i tu na ziemi i w niebie. Ten ostatni jest dla nas wzorem oddawania Bogu chwały: „W służbie uwielbienia Boga i w wypełnianiu Jego planu uczestniczą «zjednoczeni» w Chrystusie: Moce niebieskie,⁴⁴ całe stworzenie (czterech żyjących), służy starego i nowego Przymierza (dwudziestu czterech Starców), nowy Lud Boży (sto czterdzieści cztery tysiące),⁴⁵ a zwłaszcza męczennicy zabici «dla Słowa Bożego»,⁴⁶ Najświętsza Matka Boża (Niewiasta⁴⁷), Oblubienica Baranka,⁴⁸ a wreszcie «wielki tłum, którego nie mógł nikt policzyć, z każdego narodu i wszystkich pokoleń, ludów i języków»”⁴⁹

Oni wszyscy solidaryzując się z nami są naszymi orędownikami u Boga: „Kościół rozmieścił w ciągu roku wspomnienia Męczenników oraz innych Świętych, którzy dzięki wielorakiej łasce Bożej doszli do doskonałości, a osiągnąwszy już wieczne zbawienie, wyśpiewują Bogu w niebie doskonałą chwałę i wstawiają się za nami”⁵⁰

³⁹ KKK nr 1153, s. 290.

⁴⁰ KKK nr 245, s. 71.

⁴¹ Sob. Wat. II, *konst. Dei verbum*, nr 2.

⁴² KKK 1103, s. 279.

⁴³ *Liturgia Godzin, Jutrznia piątku 34 Tygodnia Zwykłego*, Pallotinum 1988, t IV, s. 723

⁴⁴ Por. Ap 4-5; Iz 6,2-3.

⁴⁵ Por. Ap 7,1-8; 14,1.

⁴⁶ Ap 6,9.

⁴⁷ Por. Ap 12.

⁴⁸ Por. Ap 21,9.

⁴⁹ Ap 7,9. KKK 1138, dz. cyt., s. 287.

⁵⁰ KL 104.

Dlatego Konstytucja Dogmatyczna o Kościele przypomina, że duszpa-sterze: „mają uświadamiać wiernych, iż nasze obcowanie z mieszkańcami nieba, byle tylko pojmować je w pełniejszym świetle wiary, wcale nie zuba-ża kultu uwielbienia, jaki przez Chrystusa w Duchu oddajemy Bogu Ojcu, lecz przeciwnie, jeszcze bardziej go wzbogaca”.⁵¹

III. EUCHARYSTIA SZCZYTEM UWIELBIENIA

Eucharystia jest „źródłem i zarazem szczytem całego życia chrześcijań-skiego”.⁵² Zawiera się w niej „całe dobro duchowe Kościoła, to znaczy sam Chrystus, nasza Pascha i Chleb żywy, który przez swoje ożywione przez Ducha Świętego i ożywiający Ciało daje życie ludziom”⁵³ Ten wielki dar Boga dla człowieka domaga się ze strony stworzenia postawy otwartości, uznania, a co za tym idzie potrzeby wdzięczności, która staje się odpowied-zią na tę największą miłość, jaka spotyka człowieka. „Dlatego też Kościół nieustannie zwraca swe spojrzenie ku swojemu Panu, obecnemu w Sakra-mencie Ołtarza, w którym objawia On w pełni ogrom swej miłości”⁵⁴

Jan Paweł II w swojej encyklice o Eucharystii w życiu Kościoła uka-zuje ten sakrament największej miłości jako wielki dar Boga. „W tym darze Jezus Chrystus przekazał Kościołowi nieustanne uobecnienie tajemnicy pas-chalnej. W nim ustanowił tajemniczą «równoczesność» między tamtym Tri-dium i wszystkimi mijającymi wiekami (...) Wydarzenie paschalne i Eucha-rystia, która je uobecnia przez wieki, mają niezmierną «pojemność». Obejmują niejako całą historię, ku której skierowana jest łaska Odkupie-nia”⁵⁵ Człowiek wobec tak wielkiego daru, „wobec przyciągającej i tajem-niczego obecności Boga (...) odkrywa swoją małość”.⁵⁶ Czując się tak bardzo obdarowanym nie może nie odczuwać i nie wyrażać wielkiej wdzięczności, uwielbienia wobec Darczyńcy⁵⁷ Samo określenie tego wielkiego daru – Eucharystia (eucharystia – z grek. znaczy „czynić komuś przyjemność” lub „to, co sprawia radość, «wdzięczność», dziękować”)⁵⁸, oznacza dziękczyn-nienie. Katechizm Kościoła Katolickiego stwierdza:

„Eucharystia, sakrament naszego zbawienia dokonanego przez Chry-stusa na krzyżu, jest także ofiarą uwielbienia i dziękczynienia za dzieło stworzenia. W Ofierze eucharystycznej całe stworzenie umiłowane przez Boga zostaje przedstawione Ojcu przez śmierć i zmartwychwstanie Chrystu-

⁵¹ KK 51.

⁵² Tamże, 11.

⁵³ Sobór Watykański II, Dekret O posłudze i życiu kapłanów „*Presbyterorum ordinis*”, nr 5

⁵⁴ Jan Paweł II, Encyklika *Ecclesia de Eucharistia*, s. 5.

⁵⁵ Tamże, s. 8-9.

⁵⁶ KKK nr 208 s. 64.

⁵⁷ 2 Kor 8,16.

⁵⁸ A. R i d o u a r d, J. G u i l l e t, *Dziękczynienie*, w: *Słownik Nowego Testamentu*, X. L é o n – D u f o u r (red.), tłum. K. Romaniuk Poznań 1986, s. 242.

sa. Kościół może przez Chrystusa składać ofiarę uwielbienia i dziękczynienia za wszystko, co Bóg uczynił, a co jest dobre, piękne i sprawiedliwe w stworzeniu i w ludzkości”.⁵⁹

„Eucharystia jest (...) uwielbieniem, przez które Kościół wyraża Bogu swoją wdzięczność za wszystkie Jego dobrodziejstwa, za wszystko czego On dokonał przez stworzenie, odkupienie i uświęcenie”⁶⁰

„Eucharystia jest (...) ofiarą uwielbienia, przez którą Kościół głosi chwałę Boga w imieniu całego stworzenia. Ta ofiara uwielbienia jest możliwa jedynie przez Chrystusa, który jednoczy wiernych ze swą osobą, ze swoim uwielbieniem i wstawiennictwem. W ten sposób ofiara uwielbienia jest składana Ojcu przez Chrystusa i z Chrystusem, by mogła być w Nim przyjęta”⁶¹

IV. OBRZĘD UWIELBIENIA PO KOMUNII ŚWIĘTEJ

Sprawowanie Eucharystii jest już samo w sobie dziękczynieniem i uwielbieniem. Jednakże szczególnym momentem wzywającym każdego uczestnika Mszy św. do aktu uwielbienia jest Komunia św. „Dzięki sakramentalnemu zjednoczeniu się z Barankiem Bożym wierzący jest najpełniej dysponowany, aby z Chrystusem i w Chrystusie dokonywać uwielbienia Boga”⁶² Czyni to mocą Ducha Świętego, którą otrzymuje w Komunii św.

Przy omawianiu tego obrzędu trzeba wyjaśnić różnicę pomiędzy dziękczynieniem a uwielbieniem. Dotychczas terminy te były używane zamiennie. A zatem pytamy: czy *gratiarum actio* – dziękczynienie czy *canticum laudis* – pieśń uwielbienia? Terminy te mają ze sobą wiele wspólnych konotacji. W dokumentach Kościoła mówi się o dziękczynieniu a w jego ramach umieszcza się śpiewy uwielbienia⁶³

Wydaje się, że uwielbienie jest oddaniem chwały Bogu bardziej bezinteresownym, wynikającym z prawdziwej miłości, jaka przepelnia serce człowieka, dziękczynienie zaś zawsze uzasadnia tu i teraz dlaczego dziękuję, wyszczególnia dokładnie za co dziękuję. Oba pojęcia na pewno mają jakiś obszar wspólny, dlatego czasami używa się je zamiennie. Jednakże mamy zawsze dążyć do ideału naszej wiary, a więc do wyrażania naszej miłości w jak najbardziej bezinteresowny sposób. Mówienie więc o uwielbieniu zakłada najpierw wyrażanie dziękczynienia, a potem bezinteresownej „laudacji”

Element dziękczynienia w czasie Eucharystii był podkreślany już w starożytności chrześcijańskiej. Dbano o dziękczynienie wspólnotowe (Teodor z Mopswestii – IV/V w.) oraz indywidualne (św. Jan Chryzostom). Te modlitwy rozwinęły się szczególnie w Kościołach wschodnich.⁶⁴

⁵⁹ KKK 1359, s. 333.

⁶⁰ KKK 1360, s. 334.

⁶¹ KKK 1361, s. 334.

⁶² J. N o w a k, *Uwielbienie po Komunii świętej*, *Anamnesis* 2 (1998/1999), nr 17, s. 89.

⁶³ Por. OWMR 2002 nr 88.

⁶⁴ Por. I. P a w l a k, *Muzyka liturgiczna po Soborze Watykańskim II w świetle dokumentów Kościoła*, Lublin 2000, s. 347.

O dziękczynieniu mówi dosyć obszernie *Didache*, zbiór nakazów moralnych, modlitw, przepisów liturgicznych i zarządzeń organizacyjnych pierwszych wspólnot chrześcijańskich z przełomu I/II w. Czytamy tam:

„A co do Eucharystii odmawiajcie takie modlitwy dziękczynne. Najpierw za kielich: Dziękujemy Ci, Ojczy nasz, za święty winny szcep sługi Twego Dawida, który dałeś nam poznać przez Sługę swego, Jezusa. Tobie chwała na wieki! Potem za łamany chleb: Dziękujemy Ci, Ojczy nasz, za życie i za wiedzę, którą dałeś nam poznać przez Sługę swego, Jezusa. Tobie chwała na wieki! Jak ten łamany chleb był rozsiany po górach, a zebrany stał się czymś jednym, tak niech się zbierze Twój Kościół z krańców ziemi do Twego Królestwa. Albowiem Twoja jest chwała i moc przez Jezusa Chrystusa na wieki! (...).

A po nasyceniu się odmawiajcie takie modlitwy dziękczynne: „Dziękujemy Ci, Ojczy Święty, za Twe święte Imię, któremu zgotowałeś mieszkanie w sercach naszych, za wiedzę i wiarę, i za nieśmiertelność, którą dałeś nam poznać przez Sługę swego, Jezusa. Tobie chwała na wieki! Ty, Panie wszechmocny, stworzyłeś wszystko dla imienia swego, dałeś pokarm i napój ludziom na pożywienie, aby Ci składali dzięki, nam zaś darowałeś duchowy pokarm i napój, i życie wieczne przez Sługę swego. Przede wszystkim dziękujemy Ci, że jesteś potężny. Tobie chwała na wieki! Pomnij, Panie, na Kościół swój i wybaw go od wszelkiego zła, doprowadź go do doskonałości w miłości ku Tobie i zbierz go uświęcony od czterech wiatrów do Królestwa swego, któreś mu zgotował. Albowiem Twoja jest moc i chwała na wieki! Hosanna Bogu Dawidowemu!”⁶⁵

Zachód zaś charakteryzował się większą powściągliwością, nie wyodrębniając obrzędu dziękczynienia, a jedynie poprzestawał na modlitwie dziękczynnej i błogosławieństwie.⁶⁶ W konstytucjach apostoelskich wezwanie do specjalnej modlitwy dziękczynnej należało do diakona. Po nim biskup odmawiał modlitwę końcową, która obok charakteru dziękczynnego, zawierała też prośbę o owocność Eucharystii i błogosławieństwo wiernych.⁶⁷ W tym duchu rozwinęły się modlitwy pokomunijne w liturgii rzymskiej. Natomiast dziękczynienie po Komunii św. stało się aktem prywatnym i zostało przeniesione na czas po Mszy św., kiedy kapłan po zdjęciu szat mszalnych miał obowiązek odprawiać dziękczynienie.⁶⁸

Jest rzeczą charakterystyczną, że treść modlitw pokomunijnych w przytłaczającej większości skierowana jest do Boga Ojca. Tylko nieliczne odnoszą się do Chrystusa.⁶⁹ Te modlitwy Kościoła Rzymskiego zachowały zatem istotne elementy uwielbienia.

⁶⁵ *Nauka dwunastu apostołów (Didache)*, tłum. Wojciech Kania, Tarnów 1982, s. 12-13.

⁶⁶ Por. I. P a w l a k, *Muzyka liturgiczna*, dz. cyt., s. 346.

⁶⁷ H. S o b e c z k o, *Teologiczna treść modlitw pokomunijnych w nowym mszale*, w: *Mszal księgą życia chrześcijańskiego*, B. N a d o l s k i (red.), Poznań 1989, s. 120.

⁶⁸ Por. I. P a w l a k, *Muzyka liturgiczna*, dz. cyt., s. 346.

⁶⁹ Por. tamże, s. 347.

Odnowione *Ordo Missae* ubogaca modlitwę pokomunijną przez włączenie się zgromadzenia, przez udział w cichej modlitwie lub śpiewie pochwalnym,⁷⁰ przygotowujące postkomunijną modlitwę celebransa. W ten sposób dziękczynienie i uwielbienie zostało na powrót włączone w ramy liturgii.⁷¹

Ogólne Wprowadzenie do Mszału Rzymskiego mówi: „Gdy zakończy się rozdzielanie Komunii, kapłan i wierni, stosownie do okoliczności, przez pewien czas modlą się w skupieniu. Całe zgromadzenie może również odśpiewać hymn, psalm lub inną pieśń uwielbienia”.⁷²

Wyróżniono więc dwie zasadnicze formy obrzędu uwielbienia: albo cicha modlitwa poszczególnych członków zgromadzenia liturgicznego, albo wspólne uwielbienie Boga poprzez śpiew hymnu, psalmu lub innej pieśni uwielbienia. Obydwie formy można zresztą potraktować łącznie. Sam obrzęd winien się rozpocząć dopiero po zakończeniu Komunii św. oraz po puryfikacji naczyń liturgicznych, kiedy to celebrans zajmie miejsce przewodniczenia. Podkreśla się w ten sposób wspólnotowe sprawowanie tego obrzędu.

Pierwsza forma – modlitwa w skupieniu jest wyrazem wejścia każdego wierzącego w siebie. Daje ono (skupienie) każdemu możliwość na skierowanie do Boga w swoim sercu uwielbienia i modlitwy. „Przyjęcie Pana w sakramencie Eucharystii dokonuje zjednoczenia wiernych z Nim i z Jego Ciałem – Kościołem”⁷³ Z wdzięczności za ten dar rodzi się dziękczynna modlitwa”,⁷⁴ wielbiąca Boga.

Druga forma – wspólne odśpiewanie hymnu, psalmu lub innej pieśni uwielbienia uzewnętrznia pragnienie wiernych radosnego wielbienia Boga sercem za pomocą śpiewu. Tak przedstawiają się zasady, które winny kierować doborem pieśni śpiewanych w ramach dziękczynienia.

DIE LOBPREISUNGSGESÄNGE NACH DER HL. KOMMUNION

Z u s a m m e n f a s s u n g

Der Terminus „Lobpreisung“ ist ein Grundbegriff des christlichen Kultes. Es ist der wichtigste Faktor des christlichen Lebens und der Hauptzweck der Liturgie. Der Höhepunkt der Lobpreisung hingegen ist die Eucharistie. Sie ist die Lobpreisung in der die Kirche ihren Dank für alle Wohltaten Gottes, für all das, was er durch die Schöpfung, Erlösung und Heiligung vollbracht hat, zum Ausdruck bringt. Der besondere Moment während der hl. Messe, der jeden der Teilnehmer zur Lobpreisung auffordert, ist die heilige Kommunion. Gerade nach der Kommunion folgt die Zeremonie der Lobpreisung. Sie kann in zwei Grundformen verrichtet werden: das Stillgebet oder der Gesang einer Hymne, eines Psalmen oder eines Preisliedes.

⁷⁰ Por. H. S o b e c z k o, *Teologiczna treść modlitw...*, dz. cyt., s. 121.

⁷¹ Por. Tamże.

⁷² OWMR 2002 n.88.

⁷³ Por. J 6,56; J 15,6.

⁷⁴ J. Ł u c z a k, *Rola milczenia w liturgii*, *Communio* 81 (1994) nr 3, s. 93.